

Силабус курсу:

СХІДНОУКРАЇНСЬКИЙ
НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ВОЛОДИМИРА ДАЛЯ

Прикладні методи в соціальній роботі

<i>Ступінь вищої освіти:</i>	Бакалавр
<i>Спеціальність:</i>	231 «Соціальна робота»
<i>Рік підготовки:</i>	4
<i>Семестр викладання:</i>	7
<i>Кількість кредитів ЄКТС:</i>	6,0
<i>Мова(-и) викладання:</i>	українська
<i>Вид семестрового контролю</i>	Іспит

Автор курсу та лектор:

Побокіна Галина Миколаївна

вчений ступінь, вчене звання, прізвище, ім'я та по-батькові

к.псих. наук кафедри практичної психології та соціальної роботи

посада

galina0189@ukr.net	+38-066-923-16-16	Viber за номером телефону	за розкладом
електронна адреса	телефон	месенджер	консультації

Анотація навчального курсу

Цілі вивчення курсу:	<p>Метою лекційних занять мислення майбутніх фахівців; формування практичних навичок майбутнього за дисципліною полягає у тому, щоб майбутні соціальні працівники мали можливість оволодіти базовими знаннями, які необхідні для формування професійного уміння допомагати клієнтам обирати перспективні для них життєві цілі та шляхи й засоби досягнення їх, самоорганізовувати та саморегулювати ефективне використання цих засобів та рух цими шляхами; розвиток професіоналізму.</p> <p>Метою самостійної роботи за дисципліною є основним засобом оволодіння навчальним матеріалом у час, вільний від обов'язкових навчальних занять, без участі викладача; розвиток творчих здібностей та активізація розумової діяльності студентів; формування в студентів потреби безперервного самостійного поповнення знань; розвиток морально-вольових зусиль; поглиблення, узагальнення та закріплення знань, які студенти отримують у процесі навчання, а також застосування цих знань на практиці.</p>
Результати навчання:	<p>Знання: місце і роль прикладних методик у професійній діяльності соціального працівника; особливості застосування тих чи інших видів прикладних мистецтв у вирішенні соціальних проблем клієнтів; терапевтичні можливості прикладних методик для розвитку та активізації внутрішніх ресурсів клієнта; про значення прикладних методик у наданні психолого-педагогічної допомоги, спрямованої на подолання соціальних і особистісних проблем дітей та молоді.</p> <p>Вміння: застосовувати набуті знання у процесі самостійного опрацювання наукової літератури, у якій висвітлюється суміжна проблематика; використовувати прикладні методики в різних напрямках соціальної</p>

роботи; доцільно підбирати прикладні методики в соціальній роботі з відповідною категорією клієнтів; аналізувати доцільність використання прикладних методик в соціальній роботі; поновлювати професійні знання та впроваджувати їх в практичну діяльність.

Передумови до початку вивчення: Для засвоєння дисципліни повинні бути знання з: «Вступ до спеціальності соціальна робота», «Історія соціальної роботи», «Практикум соціальної роботи», «Теорія соціальної роботи».

Мета курсу (набуті компетентності)

Мета викладання дисципліни є засвоєння прикладних методик й методів в соціальній роботі та їх практичне використання в професійній діяльності соціального працівника.

Вивчення даного навчального курсу призначене для формування, удосконалення та розвитку у здобувача вищої освіти наступних компетентностей:

1. Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.
3. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.
4. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.
5. Здатність планувати та управляти часом.
6. Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.
9. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.
10. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.
11. Вміння виявляти, ставити та вирішувати проблеми.
12. Здатність приймати обґрунтовані рішення.
13. Здатність мотивувати людей та рухатися до спільної мети
14. Визначеність і наполегливість щодо поставлених завдань і взятих обов'язків.
15. Здатність діяти соціально відповідально та свідомо.
1. Знання і розуміння сутності, значення і видів соціальної роботи та основних її напрямів (психологічного, соціально-педагогічного, юридичного, економічного, медичного).
3. Знання і розуміння нормативно-правової бази стосовно соціальної роботи та соціального забезпечення.
4. Здатність до аналізу соціально-психологічних явищ, процесів становлення, розвитку та соціалізації особистості, розвитку соціальної групи і громади.
5. Здатність до виявлення, соціального інспектування і оцінки потреб вразливих категорій громадян, у тому числі які опинилися в складних життєвих обставинах.
6. Знання і розуміння організації та функціонування системи соціального захисту і соціальних служб.
9. Здатність оцінювати соціальні проблеми, потреби, особливості та ресурси клієнтів.
10. Здатність розробляти шляхи подолання соціальних проблем і знаходити ефективні методи їх вирішення.
11. Здатність до надання допомоги та підтримки клієнтам із врахуванням їх індивідуальних потреб, вікових відмінностей, гендерних, етнічних та інших особливостей.
16. Здатність дотримуватися етичних принципів та стандартів соціальної роботи.
17. Здатність виявляти і залучати ресурси організацій партнерів з соціальної роботи для виконання завдань професійної діяльності.
18. Здатність до генерування нових ідей та креативності у професійній сфері.
20. Здатність до сприяння підвищенню добробуту і соціального захисту осіб, здійснення соціальної допомоги та надання підтримки тим, хто перебуває у складних життєвих обставинах.

Що забезпечується досягненням наступних програмних результатів навчання:

3. Ідентифікувати, формулювати і розв'язувати завдання у сфері соціальної роботи, інтегрувати теоретичні знання та практичний досвід.
4. Формулювати власні обґрунтовані судження на основі аналізу соціальної проблеми.
5. Теоретично аргументувати шляхи подолання проблем та складних життєвих обставин, обирати ефективні методи їх вирішення, передбачати наслідки.
6. Розробляти перспективні та поточні плани, програми проведення заходів, оперативно приймати ефективні рішення у складних ситуаціях.
9. Використовувати відповідні наукові дослідження та застосовувати дослідницькі професійні навички у ході надання соціальної допомоги.
15. Приймати практичні рішення для покращення соціального добробуту та підвищення соціальної безпеки.
19. Виявляти сильні сторони та залучати особистісні ресурси клієнтів, ресурси соціальної групи і громади для розв'язання їх проблем, виходу із складних життєвих обставин.
22. Демонструвати уміння креативно вирішувати проблеми та приймати інноваційні рішення, мислити та застосовувати творчі здібності до формування принципово нових ідей.
12. Здатність до сприяння підвищенню добробуту і соціального захисту осіб, здійснення соціальної допомоги та надання підтримки тим, хто перебуває у складних життєвих обставинах.

Структура курсу

№	Тема	Годин и (Л//ПЗ)	Стислий зміст	Інструменти і завдання
1.	Предмет і методи в соціальній роботі.	2/-	Предмет і завдання в соціальній роботі. Зміст і структура прикладних методик в соціальній роботі. Зв'язок прикладних методик в соціальній роботі з іншими науками та її роль у пізнанні навколишнього світу.	Презентації в PowerPoint. Ділові ігри. Практичні вправи. Аналіз ситуацій. Тести. Індивідуальні завдання.
2.	Соціальна терапія як та її вплив на соціалізацію клієнта соціальної роботи.	2/2	Поняття соціальної терапії. Розвиток та активізація внутрішніх ресурсів клієнта як одне з першочергових завдань соціального працівника. Творча діяльність як передумова соціалізації особистості, поняття творчості. Терапевтичні можливості мистецтва.	Презентації в PowerPoint. Ділові ігри. Практичні вправи. Аналіз ситуацій. Тести. Індивідуальні завдання.
3.	Мистецтво та його терапевтичні можливості.	2/2	Художня творчість як засіб лікування та розвиток особистості. Форми арт-терапевтичної роботи. Деякі особливості арт-терапевтичної діяльності. Арт-терапевтичний кабінет і його оснащення. Способи реєстрації й оцінки арт-терапевтичної діяльності.	Презентації в PowerPoint. Ділові ігри. Практичні вправи. Аналіз ситуацій. Тести. Індивідуальні завдання.
4.	Види декоративно-ужиткового	2/-	Поняття та види декоративно-прикладного мистецтва. Вироби з кераміки та скла. Виготовлення текстильних виробів.	Презентації в PowerPoint. Ділові ігри. Практичні

№	Тема	Годин и (Л/ПЗ)	Стислий зміст	Інструменти і завдання
	мистецтва та його застосування у соціальній роботі.		Вироби з дерева і металу. Використання законів композиції у виробах декоративно-прикладного мистецтва.	вправи. Аналіз ситуацій. Тести. Індивідуальні завдання.
5.	Загальні закономірності арт - терапевтичної роботи.	2/-	Вихідні арт-терапевтичні поняття. Форми арт-терапевтичної роботи. Деякі особливості арт-терапевтичної діяльності. Арт-терапевтичний кабінет і його оснащення. Способи оцінки й реєстрації арт-терапевтичної діяльності.	Презентації в PowerPoint. Ділові ігри. Практичні вправи. Аналіз ситуацій. Тести. Індивідуальні завдання.
6.	Арт-терапевтична робота з дітьми і підлітками.	2/2	Арт-терапія для дітей і підлітків. Структура проведення арт-терапевтичного заняття з дітьми. Методика обговорення дитячих малюнків Вайолет Оклендер. Арт-терапія в роботі з дітьми, які перенесли сексуальне насильство. Корекція страхів методами арт-терапії	Презентації в PowerPoint. Ділові ігри. Практичні вправи. Аналіз ситуацій. Тести. Індивідуальні завдання.
7.	Арт – терапевтична робота з різними категоріями клієнтів.	2/2	Арт-терапевтична робота з людьми похилого віку. Арт-терапія в роботі з правопорушниками. Використання арт-терапії в роботі з бездомними. Використання арт-терапії в роботі з ув'язненими .	Презентації в PowerPoint. Ділові ігри. Практичні вправи. Аналіз ситуацій. Тести. Індивідуальні завдання.
8.	Комбінація арт-терапії з іншими формами терапії та творчістю.	2/-	Танець і терапія мистецтвом. Казкотерапія.	PowerPoint. Ділові ігри. Практичні вправи. Аналіз ситуацій. Тести. Індивідуальні завдання.
9.	Прикладні методики як засіб соціально-терапевтичного впливу на особистість.	2/2	Роль художньої творчості у роботі з клієнтами соціальної роботи. Значення художньої діяльності для розвитку фізіологічних та психічних навичок клієнтів.	PowerPoint. Ділові ігри. Практичні вправи. Аналіз ситуацій. Тести. Індивідуальні завдання.
10.	Соціально-психологічні особливості різних категорій сімей та дітей.	2/2	Групи клієнтів, що потребують терапевтичного втручання. Соціально-психологічні особливості дітей та батьків з неблагополучних сімей. Психоемоційний розвиток дітей-сиріт, що виховуються в інтернаті. Соціально-психологічні особливості осіб з обмеженими	PowerPoint. Ділові ігри. Практичні вправи. Аналіз ситуацій. Тести. Індивідуальні завдання.

№	Тема	Годин и (Л/ПЗ)	Стислий зміст	Інструменти і завдання
			функціональними можливостями. Психологічна характеристика осіб, що стали жертвами насильства у сім'ї. Соціально-психологічні особливості дезадаптованих дітей та молоді.	
11.	Особливості застосування прикладних методик з людьми похилого віку.	2/2	Характеристика духовних та психологічних потреб людей похилого віку. Значення прикладних методик для роботи з людьми похилого віку. Використання соціальним працівником прикладних методик при роботі з даною категорією клієнтів. Визначення ефективних методик для людей похилого віку.	PowerPoint. Ділові ігри. Практичні вправи. Аналіз ситуацій. Тести. Індивідуальні завдання.
12.	Використання методик тілесної терапії з корекційною метою.	2/2	Тілесна терапія. Основні школи тілесно-орієнтованої психотерапії. Релаксація. Робота з диханням та пози тіла.	PowerPoint. Ділові ігри. Практичні вправи. Аналіз ситуацій. Тести. Індивідуальні завдання.
13.	Технології застосування прикладних методик у роботі з сім'ями різного типу.	2/2	Використання засобів мистецтва у роботі з різними типами сімей. Використання засобів мистецтва у роботі з неблагополучною сім'єю. Виконання декоративного виробу сім'єю як спосіб подолання конфліктів. Значення прикладного мистецтва для розвитку творчої уяви та фантазії обдарованої дитини, регуляція емоційного стану дитини та її батьків.	PowerPoint. Ділові ігри. Практичні вправи. Аналіз ситуацій. Тести. Індивідуальні завдання.
14.	Використання ігрових елементів при роботі з сім'ями різного типу.	2/-	Види іграшок. Функціональні особливості іграшки у розвитку особистості дитини. Гра як ефективний терапевтичний засіб роботи з дітьми та дорослими. Особливості використання іграшки у театральному мистецтві. Значення лялькового театру для роботи з клієнтами.	PowerPoint. Ділові ігри. Практичні вправи. Аналіз ситуацій. Тести. Індивідуальні завдання.
15.	Використання прикладних методик когнітивної терапії з метою регуляції емоційного стану людини.	2/-	Загальна характеристика когнітивної терапії. Механізми виникнення емоцій та усвідомлення власних думок. Когнітивно-орієнтовані методи психокорекції для керування емоційним станом та поведінкою у складних життєвих ситуаціях.	PowerPoint. Ділові ігри. Практичні вправи. Аналіз ситуацій. Тести. Індивідуальні завдання.
16.	Використання сугестивних методик	2/2	Форми сугестивного впливу. Навіювання. Самонавіювання. Входження в певний образ. Аутогенне тренування.	PowerPoint. Ділові ігри. Практичні вправи.

№	Тема	Годин и (Л//ПЗ)	Стислий зміст	Інструменти і завдання
	у роботі з різними проблемами клієнтів.		Застосування в клініці аутогенного тренування.	Аналіз ситуацій. Тести. Індивідуальні завдання.
17.	Особливості використання методик поведінкової терапії в роботі з соціально-психологічною проблематикою.	2/2	Метод систематичної десенсибілізації. Метод оперантного зумовлення. Техніка «репетиції поведінки».	PowerPoint. Ділові ігри. Практичні вправи. Аналіз ситуацій. Тести. Індивідуальні завдання.
18.	Ефективні способи форми поведінки соціального працівника з кризовими категоріями клієнтів.	2/2	Стиль поведінки соціального працівника з різними групами клієнтів. Ефективний стиль поведінки з агресивними дітьми. Технології налагодження взаємодії з демонстративним та депресивним типом особистості клієнта. Ефективна поведінка соціального працівника при взаємодії з клієнтом-девіантом та людиною похилого віку.	PowerPoint. Ділові ігри. Практичні вправи. Аналіз ситуацій. Тести. Індивідуальні завдання.
19.	Особливості застосування прикладних методик при роботі з дітьми-девіантами.	2/2	Використання спеціальних методик та застосування методичних прийомів при виконанні малюнкових робіт з дитиною. Особливості проведення бесід з дитиною про образотворче мистецтво. Ефективні види малювання у роботі з дітьми-девіантами. Колір – діагностика емоційного стану дитини, зняття агресивності, тривоги, стану напруженості за допомогою образотворчого мистецтва.	PowerPoint. Ділові ігри. Практичні вправи. Аналіз ситуацій. Тести. Індивідуальні завдання.
20.	Використання методик психодрами та гештальт-терапії з корекційною метою.	2/2	Історія виникнення психодрами як психотерапевтичного методу. Сутність методу психодрами. Компоненти психодрами. Техніки психодрами Основні поняття та положення гештальт-терапії. Вправи, які використовуються в гештальт-терапії Психотехніка у гештальт-терапії.	PowerPoint. Ділові ігри. Практичні вправи. Аналіз ситуацій. Тести. Індивідуальні завдання.
21.	Дискусійні методи активного соціально-психологічного навчання. Кейс метод.	2/2	Групова дискусія: поняття, переваги і види. Завдання та стратегії дискусійного методу. Сутність кейс – методу.	PowerPoint. Ділові ігри. Практичні вправи. Аналіз ситуацій. Тести. Індивідуальні завдання.
22.	Метод моніторингу в соціальній	2/2	Поняття моніторинг. Основні риси соціального моніторингу. Сутність Контент-аналіз. Основні завдання контент-	PowerPoint. Ділові ігри. Практичні вправи.

№	Тема	Годин и (Л//ПЗ)	Стислий зміст	Інструменти і завдання
	роботі. Соціологічні методи соціальної роботи. Контент-аналіз. Метод case-study в соціальній роботі.		аналізу. Процедури контент-аналізу. Поняття методу case-study. Ідеї методу case-study.	Аналіз ситуацій. Тести. Індивідуальні завдання.
23.	Специфіка супервізії в соціальній роботі.	2/-	Сутність поняття «супервізія», мета, завдання, функції та типи. Базові цінності супервізії. Етичні і юридичні принципи супервізії. Значення супервізії у підготовці соціальних працівників. Особливості взаємодії супервізора та супервізованого.	PowerPoint. Ділові ігри. Практичні вправи. Аналіз ситуацій. Тести. Індивідуальні завдання.
24.	Супервізорські моделі та стилі, фокуси та форми.	2/2	Поняття супервізійної моделі. Специфічно-орієнтовані моделі. Модель розвитку. Змішана модель. Модель для практики. Професійно-орієнтовані фази розвитку супервізії. Основні стилі супервізора в соціальній роботі. Фокуси супервізії. Форми супервізії.	PowerPoint. Ділові ігри. Практичні вправи. Аналіз ситуацій. Тести. Індивідуальні завдання.
25.	Використання прикладних методик при створенні рекламно-інформаційних матеріалів.	3/-	Поняття рекламно-інформаційних матеріалів та їх види. Розробка рекламно-інформаційних матеріалів за допомогою прикладних методик. Використання прикладних методик при виготовленні макету соціальної реклами та сувенірної рекламної продукції.	PowerPoint. Ділові ігри. Практичні вправи. Аналіз ситуацій. Тести. Індивідуальні завдання.

Рекомендована література

Основна література:

1. Байдарова О. О. Рефлексія як основа самоорганізації професійної діяльності соціального працівника / О. О. Байдарова // Вісник Київського нац. у-ту ім. Т. Г. Шевченка. Серія: Соціологія. Психологія. Педагогіка. – 2007. – Вип. 27/28. – С. 120–123.
2. Волкова Н. П. Формування пізнавальної потреби майбутніх соціальних педагогів до оволодіння професійною комунікацією / Н. П. Волкова // Вісник Дніпропетровського у-ту імені А. Нобеля. Серія : Педагогіка і психологія. – 2011. – № 2 (2). – С. 21–25.
3. Карпенко О. Г. Мотивація в структурі діяльності соціального працівника / О. Г. Карпенко // Соціальна робота в Україні: теорія і практика: [наук.-метод. журнал]. – К., 2011. – № 3–4. – С. 16–22. 131.
4. Карпенко О. Г. Професійне становлення соціального працівника / О. Г. Карпенко. – К. : ДЦССМ, 2004. – 164 с.
5. Пометун О. І. Молодь обирає дію: Соціальне проектування – новий підхід до виховання молоді // Метод проектів: традиції, перспективи, життєві результати: Практико-орієнтований збірник. – К.: Департамент, 2003. – С. 327-333.

6. Тюття Л. Т., Іванова І. Т. Соціальна робота (теорія і практика): Навч. посіб. – К.: ВМУРОЛ «Україна», 2004. – С. 169. – 186.
7. Астремська І. В. Прикладні методики та основи супервізії в соціальній роботі : навчальний посібник / І. В. Астремська. – Миколаїв : Вид-во ЧНУ ім. Петра Могили, 2017. – 396 с

Інформаційні ресурси.

1. Національна бібліотека ім. В. Вернадського [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://nbuv.gov.ua/>.
2. Система дистанційного навчання ЧНУ ім. В. Даля – <http://moodle.snu.edu.ua/>
3. Сайт №2 системи дистанційного навчання ЧНУ ім. В. Даля – <http://moodlesti.snu.edu.ua/>

Методичне забезпечення

1. Шевчук О.М. Практикум з соціальної роботи : Навчально-методичний посібник // Уклад. : О. М. Шевчук. – Умань : ФОП Жовтий, 2016. – 100 с.
2. Капська А. Й. Соціальна робота : навч. посіб. / А. Й Капська. – К. : Центр навчальної літератури, 2005. – 328 с. 127.
3. Підготовка волонтерів до соціальної роботи: Навчально-методичний посібник / за ред.. А. Й. Капської. – К. : Держсоцслужба, 2005. – 152 с.
4. Мінько Т. В. Емпатія як умова розвивального впливу в міжособистісних стосунках. Методичні рекомендації для практичних психологів та вчителів / Мінько Т. В. // Практична психологія та соціальна Практикум з соціальної роботи : навчально-методичний комплекс для студентів спеціальності 7.040202 «Соціальна робота» / уклад. В.П. Лютий. – Академія праці і соціальних відносин федерації профспілок України. – Київ, 003. – 43 с. робота. – 2000. – № 2–3. – С. 18–21.

Оцінювання курсу

За повністю виконані завдання студент може отримати визначену кількість балів:

Інструменти і завдання	Кількість балів	
	Денна форма	Заочна форма
Присутність на заняттях та засвоєння лекційного матеріалу за темами	60	20
Присутність на заняттях (у період настановної сесії) та своєчасне виконання самостійних практичних завдань у межах тем	-	30
Індивідуальна робота	20	30
Іспит	20	20
Разом	100	100

Шкала оцінювання студентів

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90 – 100	A	відмінно	зараховано
82-89	B	добре	
74-81	C		
64-73	D	задовільно	

60-63	E		
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
0-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

Політика курсу

<i>Плагіат та академічна доброчесність:</i>	<p>Дотримання академічної доброчесності за курсом ґрунтується на внутрішньо-університетській системі запобігання та виявлення академічного плагіату. До основних вимог за курсом віднесено - посилення на джерела інформації у разі використання ідей, розробок, тверджень, відомостей; надання достовірної інформації про результати власної навчальної (наукової, творчої) діяльності, використанні методики досліджень і джерела інформації.</p> <p>Перевірка текстів на унікальність здійснюється однаковими для всіх здобувачів засобами:– за допомогою програмного забезпечення Unicheck і засобів системи MOODLE; за Internet-джерелами – за допомогою програми Antiplagiarism.net.</p>
<i>Завдання і заняття:</i>	<p>Очікується, що всі здобувачі вищої освіти відвідають усі лекції і практичні заняття курсу. Здобувачі мають інформувати викладача про неможливість відвідати заняття. У будь-якому випадку здобувачі зобов'язані дотримуватися термінів виконання усіх видів робіт, передбачених курсом. Якщо здобувач вищої освіти відсутній з поважної причини, він/вона презентує виконані завдання під час консультації викладача. Здобувач вищої освіти має право на оскарження результатів оцінювання.</p>
<i>Поведінка в аудиторії:</i>	<p>Курс передбачає індивідуальну та групову роботу. Середовище в аудиторії є дружнім, творчим, відкритим до конструктивної критики. На аудиторні заняття слухачі мають з'являтися вчасно відповідно до діючого розкладу занять, яке міститься на сайті університету. Під час занять усі його учасники мають дотримуватися вимог техніки безпеки.</p>